

Значај гајења кокоца

Разликујемо двије одлике кокоца: жути (*Melilotus officinalis*) и бијели (*Melilotus albus* Medikus). Први је за пољопривредну праксу нешто важнији.

Кокотац је зељаста двогодишња махуњача и грана се на више изданака који потичу из једног мјеста. Изданци, док су у цвијету, зелене су боје, а при дну биљке зелена боја прекривена је румено црвеним пјегама. Унутрашњост стабљике испуњена је паремхимом кроз који пролази шупљина у облику танке цијеви. Из главних изданака, који избијају из земље, излазе из пазуха листа мањи заперци на чијем се врху образују цвјетови. Лист је пераст, са три лиске чији је руб назубљен. Цваст је грозд жуте и бијеле боје. Код нас (Долина Лима) цвјета од 20 маја до краја августа. Биљка може израсти у висину до 1,20 м, а површина коју покрива вегетативна маса само једне биљке ове културе износи 1 м. квадратни. Коријен му је јако развијен и добре усисавајуће моћи. Плод је махуна у којој је обично смјештена само по једна сјеменка.

Кокотац се сматра једном од култура међу азотофиксаторима, ближе речено, то је биљна врста која фиксира сразмјерно велике количине азота из ваздуха те као таква уноси, према неким испитивачима, и до 300 кг. азота из ваздуха по једном хектару (Стоичков). Благодареди великом и добро развијеном коријену, кокотац је врло отпоран према суши а такође и према мразевима. Својим разгранатим коријеном земљиште чини растреситим и побољшава му структуру. Одликује се добром способношћу успијевања и на земљиштима лошијег квалитета тако да бијели кокотац као самоникао можемо наћи обично и поред ријека на пјешчанним или пак шљунковитим наносима, док жути кокотац, такође самоникао, расте на слабо плодним, испраним, лаким и плитким земљиштима. Жути кокотац тражи суве док бијели подводнијетерене.

Користи које имамо од гајења ове биљке су вишеструке:

Кокотац као пићна биљка. — Ова биљка би могла у нашим крајевима у многоме помоћи употпуњавању крмне базе, тим при-

је што имамо доста оних терена на којим би се са успјехом могла гајити ова биљка нарочито жути кокотац. Стока, која раније није узимала ову биљку за храну најприје је неће јести тако добро зато што садржи горке материје, познате под називом к у м а р и н. Међутим, након краћег времена стока је добро једе а нарочито покошену, док је млада, у стадијуму цвјетања. Како даје богату зелену масу, то се може са успјехом силирати те је у таквом стању за сточну храну још боља. Посијана прве године обично даје један откос док се друге године коси и до четири пута, ма да на нешто бољем земљишту.

Кокотац као медоносна биљка. — Цвјетови кокоца су богати нектаром којег пчеле врло радо купе и преносе у своје, кошнице. Напредни пчелари у близини својих пчелињака врло радо сију ову биљку јер им она у годинама слабе пчелиње паше одлично послужи. У доба цвјетања ове биљке запажен је добар прираст тежине меда у кошници. Цвијет кокоца је такође богат извор поленовог праха којег пчеле скупљају у великим количинама а који им је у данима августа много потребан јер је у том периоду крај цвјетања скоро свих главних биљака поленоноша. Полен је жуто бјелкасте боје, посматран на прашним кесицама кокоца и приликом слијетања пчела на лето кошнице.

На кречним земљиштима кокотац боље меди те од стране пчела бива боље посјећен. Посјета пчела учињена цвјетовима кокоца веома је интересантна. Чим се отворе први цвјетови кокоца, пчеле се брзо алармирају, изгледа мирисом ове биљке, те се брзо оријентишу и устремљују у њеном правцу. Пчела најприје направи 2—3 мања круга око биљке и одмах „пада“ на цвијет. Служећи се својим језиком пчеле марљиво сакупљају нектар којег у цвијету има сразмјерно доста, судећи по томе што се пчела задржи дуже него на цвијету других биљака лижући нектар.

Дуги период цвјетања ове биљке (од 20 V до 30 VIII), рачунајући од избијања првих цвјетова па до увенућа посљедњих, омогућава врло дугу и добру пчелињу пашу.

Кокотац као зеленишно ђубриво. — Такође добро својство ове биљке је у томе што се да са успјехом примиженији за зеленишно ђубриво јер дају органску масу лако растворљиву и богату саставним органским материјама. Нарочита корист је запажена кад се сије за ову намјену у млађим воћњацима. Да би се постигла жељена (највећа) маса ове биљке у моменту кад је треба заорати, потребно ју је сијати што прије у прољеће. Покошена трава кокоца такође може добро доћи и за застирање воћних здјелица, тј. за мулчовање.

Др. Бензингер препоручује гајење кокоца за сврхе медицине јер је сматра као добром љековитом биљком која се употребљава у виду чајева против прехладе и кашља. Дјелове ове биљке добро је додати и другим мијешаним чајевима. За ову сврху беру се зелени вршни дјелови заједно са цвијетом и као такви суше на дифузној свјетлости.

Сјетву ове биљке треба обавити што раније у прољеће, наиме чим отпочну први пољски радови. Сијати је треба у заједници још са неком од пићних биљака. Ово зато да би откос у првој години био што потпунији, што опет зависи од намјене за коју се сије. За сјетву једног хектара узима се око 20 кг сјемена. Сјеме се сије на дубини од око 2 см.

ЛИТЕРАТУРА:

- Јордан П. Стоичковић: Основи воћарства — Београд, 1949,
Инж. Властимир Ђорђевић: Посебно ратарство —
— Београд, 1948,
Др. Фрањо Бензингер: Љековито биље — Загреб,
1950.